

ذبیح الله بهاری

Zabihollah Bahari

مرشدان پرده خوان ایران - دفتر ۱۸

Picture-Storyteller Masters of Iran - 18
(Morshedān-e Parde-khān-e Iran)

حمیدرضا اردلان

Hamidreza Ardalan

اردلان، حمیدرضا

ذبیح الله بهاری = Zabiollah Bahari / حمیدرضا اردلان

تهران: فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۶.

۲۴ ص: مصور، ۱۷×۲۱ س م. مرشدان پرده خوان ایران: [ج. ۱۸].

دوره: 9789642986002؛ ج. ۱۸: 9789642986057

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

فارسی - انگلیسی: بهاری، ذبیح الله، ۱۳۲۶ - پرده خوانان - ایران.

پرده خوانی - ایران. فرهنگستان هنر جمهوری اسلامی ایران.

مرشدان پرده خوان ایران: [ج. ۱۸].

ج. ۱۸ - ۴م الف/ PIR ۳۸۲۴/

۸ فا ۲۰۰۹

کتابخانه ملی ۱۰۹۴۴۷۸

انتشارات فرهنگستان هنر

ذبیح الله بهاری

مرشدان پرده خوان ایران - دفتر ۱۸

حمیدرضا اردلان

دستیاران: مره‌حسن بیتا، رضوی، لیلا توکلی، پروین عظیم پور

و - اساز فارسی و انگلیسی: کتابیون صارمی

مدیر: حمیدرضا ایرانداد، محمد رحیمی

نگارش: لیلا نقلی

ترجمه: مره‌حسن بیتا، رضوی، لیلا توکلی، پروین عظیم پور

چاپ: زمستان ۱۳۸۶

سازمان: ۳۰۰۰ نسخه

سازمان: فرآیند گویا

چاپ: شاد رنگ

مجموعه: ۴۵۰۰۰ نسخه، ۱۰۰۰ نسخه، ۱۰۰۰ نسخه

شابک: (ج. ۱۸) ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۸۶-۰۵۷

(دوره) ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۸۶-۰۰۲

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

نشانی فروشگاه شماره ۱: تهران، خیابان ولی عصر، بالاتر از تقاطع امام خمینی (ره)، کوچه شهید حسن سخنور، شماره ۱۵، انتشارات فرهنگستان هنر.

تلفن: ۶۶۴۸۵۸۶۸ دورنگار: ۶۶۴۸۵۸۶۹ صندوق پستی: ۱۳۷۷-۱۳۱۴۵. پست الکترونیک: publishing@honor.ac.ir وب سایت: www.honor.ac.ir

نشانی فروشگاه شماره ۲: تهران، میدان فلسطین، خیابان برادران شهید مظفر، شماره ۵۳، مرکز فرهنگی هنری مپا، تلفن: ۶۶۴۸۷۵۳۶۰ و ۶۶۴۹۴۵۰۸-۱۱

صنایع: ۱۶۱۵۵-۳۹۳۳ پست الکترونیک: Saba@honor.ac.ir

تهیه مجموعه سی جلدی مرشدان پرده خوان ایران که دستاورد رجوع مستقیم و میدانی به منابع زنده است، تلاشی در راستای حفظ هنرهای آیینی و میراث شفاهی ایران است. انتشارات فرهنگستان هنر بر مبنای رسالتی که در نشر و ترویج و حمایت از آثار هنری بر عهده دارد، به نشر این مجموعه ارزشمند پرداخته است.

پرده خوانی نوعی آیین نمایشی ایرانی است که موضوع آن بر پرده ها نقاشی می شود. اجرای موضوع پرده ها به اندیشه و ذوق نقال و تماشاجی متأثر از وقایع اجتماعی و باورهای مردم باز می گردد. این پرده ها راه می روند و در هر جا که پرده خوانان اراده کنند، آرام می گیرند. پرده و پرده خوان و تماشاجی در این جا همه لازم و ملزوم یکدیگرند.

فضاها در پرده به گونه ای تقسیم بندی شده اند که مکان خیر و شر، بهشت و جهنم و اولیا و اشقیا در آن مشخص است. اولیا، بهشت و نیکی و حیوانات نیک سرشت (کبوتر) در بالا و سمت راست پرده قرار دارند، و سمت چپ و پایین پرده محل پرورش اندیشه های زشت، جهنم و اشقیا و حیوانات سبع و زشت (مار غاشیه) است. قهرمانان این پرده ها الهه و یاران آنها همچون حضرت عباس (در صف اولیا) هستند و در تضاد با آنها دشمنان که غاصبان حکومت اند (در صف اشقیا) قرار دارند. دسته اول مظهر نیکی ها و زیبایی ها در بهشت برین، و صف مقابل نماینده پلشتی ها در جهنم اند.

تصاویر پرده فاقد دورنمایی (پرسپکتیو) است. اندازه واقعی آدم ها، صورت ها و موجودات پرده را مفاهیم و کاربردها مشخص می کند نه نگاه واقع گرا. رنگ ها در پرده مفاهیم خاصی را بازگو می کنند؛ مثلاً رنگ سبز از آن اولیا و رنگ سرخ از آن اشقیاست. شمایل های پرده معمولاً دارای ۷۲ مجلس و ۳۶۶ صورت است. اما هر پرده بر حسب ضرورت، صورت و مجالس خود را دارد که گاه از این تعداد کم تر می شود. شمایل ها جان دارند و از زمان ها و مکان های دور دست و ناشناخته به حرکت درآمده، زیر تأثیر کلام مرشد در ذهن تماشاچیان که خود در صف این تصاویرند جان می گیرند.

مرشدان پرده خوان معمولاً لباس درویشی بر تن می کنند، نوعی سربند بر سر (تاج، عمامه و...)، تبرزین بر دوش و عصایی در دست دارند. آن ها هنگام اجرای پرده خوانی از اذکار، وقایع اصلی و فرعی، دعا و مناجات، مثنوی، غزل، قصیده و گریز... برای بیان مطالب خود کمک می گیرند. حرکات برخی از آنان تند، متنوع و پر جنب و جوش است و برخی حرکاتی کند، آرام و یک نواخت دارند. در پرده اندیشه ای همسان میان مرشد و مخاطب جریان می یابد. پرده خوان در جلوی پرده حرکت می کند و با اشاره دست (برای اولیا) و عصا (برای اشقیا) داستان مربوط به شمایل ها را بازگو می کند.

پرده خوان داستان ها را با لحن محاوره ای که در آن نوعی نظم به گوش می رسد، با محاوره ای و آواز با هم اجرا می کند. هر کجا لازم باشد آواز خود را با یکی از دستگاه های موسیقی ایرانی وفق می دهد و در جای دیگر از آن خارج می شود. مرشد پرده خوان هنگام خواندن، بیشتر از دهان و دماغ که شیوه ای خاص برای خواندن آوازهای عامیانه است، بهره می جوید و تقطیع اشعار علاوه بر سنت های نهاده شده گاه با سلیقه خواننده و بر حسب اوزان شعری صورت می پذیرد.

امید که چاپ و نشر این مجموعه مورد استفاده پژوهشگران و دوستداران هنر قرار گیرد.